

מדריך קצר

ארבעת הבנים

ל"אהבת ישראל"

כָּנָנְדָּ אַרְבַּעַה בָּנִים דְּבָרָה תּוֹרָה:
אַחַד חָכְם וְאַחַד רִשֵׁעַ
וְאַחַד תָּם וְאַחַד שְׂאִינֹ יוֹדֵעַ לְשֵׂאוֹל.

”ואהבת לרעך כמוך” (ויקרא יט, יח)
”רבי עקיבא אומר – זה כלל גדול בתורה” (תלמוד ירושלמי מסכת נדרים ט, ד)

ואהבת!

התורה מלאה מצוות שנתפסות הומניות. הציוויים "לא תגנוב", "לא תחמוד", ואפילו "כבד את אביך ואת אימך", שתופסים מקום של כבוד בעשרת הדברות - נראים כביטוי מובהק לאהבה ואחוזה בין בני אדם. מצוות "ואהבת לרעך כמוך" מציבה רף חדש, גבוה, של אהבה מן הלב. בעוד שאת המצוות האחרות אפשר לקיים גם בלי חשק, כאן יש ציווי על רגש ועל תחושה. פשוט לאהוב. כמו שהורים אוהבים את ילדיהם, כמו אהבה בין בני זוג. בדרך כלל האהבה נתפסת כדבר ספונטני, "או שאתה אוהב, או שאתה לא". לפעמים היא באה, לפעמים הולכת. חמקמקה, האהבה. אך התורה מצווה: "ואהבת". יש ציווי, חובה, לאהוב כל יהודי באשר הוא. אהבה כזאת, שאינה מוגבלת לאדם מסויים המוצא חן בעינינו, מכריחה פיתוח ויצירת תחושות ותהליך פנימי של התפתחות רגשית. תהליך כזה, מוכרח שיבוסס על העמקה שכלית ועל הבנה במהותה ובמשמעותה של "אהבת ישראל".

■
חג הפסח, שמציין את יציאת מצרים, קשור בקשר ישיר והדוק למצוות "אהבת ישראל". זה היום שבו מאות-אלפי עבדים מדוכאים יצאו לחירות ונהפכו לעם. כעם, נולדה גם המחוייבות לאהבה ההדדית.

"ארבעת הבנים", המוצגים בהגדה של פסח, מרכיבים קשת רחבה של טיפוסים, ומייצגים את הפסיפס השלם של עם אחד. חכם, רשע ותם - אין זו התחלה של בדיחה. כולם בנים; כולם יושבים יחד ליד שולחן הסדר. המאחד גובר על המפריד.

הטווח הרחב של אופי הבנים מההגדה הביא אותנו לבסס את ארבעת הפרקים העיוניים על דמויות מחיי היום-יום, שמייצגות כמקשה אחת את כל מה שיש וצריך לאהוב בעם המופלא שלנו.

■
אנו מקווים שהמדריך הקצר שבידכם ישמש למטרה שלשמה נועד ויוסיף באחדות העם, ובמהרה נזכה לעולם של אהבה ואחוזה אמיתיים - בגאולה המובטחת.

4

חכם
לאהוב את הטוב
"אהבת ישראל"
כי אחד משלים את השני

6

רשע
למה אהבה? ככה!
"אהבת ישראל"
גם כשאין סיבה הגיונית

8

תם
אהבה ממבט שני
הדרך למצוא
את המעלות בכל אדם

10

שאינו יודע לשאול
אהבה מוחשית
ביטוייה המעשי
של האהבה - הכרחי

לאהוב את הטוב

האם יש הצדקה לאהבה שמבוססת על מעלה או כישרון? ■ כיצד אדם שחתך את ידו זוכה לייצג את העם היהודי? ■ התבוננות והבנה שמביאות לתחושות והרגשה ■ **הרבה סיבות לאהבה**

מהלוחמים לסוגיהם ועד לאפסנאים והטבחיים, ולכולם תפקיד חיוני בהצלחת המערכה. גם הטייס המהולל ביותר לא יוכל לתפקד אם לא יקבל ארוחותיו, וצעידתו של לוחם רגלי תלויה בנעליים האיכותיות שמספק לו האפסנאי.

כאשר נזכור שכולנו איברים באותו גוף, רגש האהבה ליתרוננו של יהודי אחר יקבל נופך אחר לחלוטין. כך נשיג 'אהבת ישראל' אמיתית: נתבונן בכך שאיש אינו יכול להגשים את מטרותנו הסופית בלי להזדקק לכישוריו של האחר; נבין שמעלותיו של הזולת בעצם משלימות אותנו.

'אהבת ישראל'. הנה קטע קצר מהתלמוד שמעניק מימד פנימי ועמוק לאהבה כלפי ה'טובים'.

התלמוד מסביר את האיסור "לא תיקום ולא תיטור", באמצעות משל: אדם אחז סכין בידו הימנית, וחתך בטעות את ידו השמאלית; האם היד הפצועה תרגיש כעס על היד שפצעה אותה ותחתוך אותה בחזרה? - זו משמעות איסור הנקמה. העם היהודי הוא גוף אחד, לא ייתכן שאיבר אחד בו יתנקם באיבר אחר.

התובנה של התלמוד טומנת תפיסת עולם רחבה שמשליכה על כל תחומי החיים. כולנו, בני העם היהודי, איברים שונים בגוף אחד. נועדנו יחד להפוך את העולם למקום טוב יותר, משימה שדורשת שיתוף פעולה מלא של מגוון יכולות וכישרונות שהתחלקו בין גופים שונים.

צבא גדול יכול לשמש דוגמה מצויינת להווייה הזאת של גוף אחד גדול ומאוחד. הצבא מורכב מקשת רחבה של נושאי תפקידים,

העולם מלא בבני-אדם בעלי כישורים מיוחדים, ולא קשה להיתקל באדם המצטיין במשהו. כותרות החדשות מספרות על הזמר המצליח, על המדען המוכשר ועל השף המחונן, שגרף שורת פרסים.

יש גם איכויות מסוג אחר, שאולי אינן זכות לכותרות. מידות טובות ותכונות נאצלות. אלה אנשים שאנחנו פוגשים ביום רגיל, והיום נהפך למוצלח יותר רק כי פגשנו אותם. אנשים טובים באמצע הדרך.

אם נעמיק בנבכי הלב, נחפור מתחת לערמות של תחושות ורגשות ונחתור לאמת הפנימית, נגלה שהיחס שלנו לבני-אדם מבוסס ברובו על התכונות הטובות הללו, הכישרונות, וכמובן - הביטוי המעשי שלהם. המהות, האופי והיכולות של האנשים שבסביבתנו הם הסיבה הראשונה לאהבה שאנו חשים כלפיהם.

עיון במקורות מעלה שהנטייה הזאת, הטבעית והאנושית כל-כך, היא גם קיום של מצווה, מצוות

הדמות שכולנו אוהבים לאהוב **חכם**

הבן החכם מסמל את כל מה שיפה במין האנושי. כליל המעלות בכישרונות, במידות ובמעשים. אי-אפשר שלא לאהוב אותו, אבל למה כן?

"כל ישראל ערבים זה לזה".

למילה 'ערבים' יש שלושה פירושים: תערובת, עֲרֵבֹת ומתיקות.

אצל כל יהודי צריך להיות היהודי השני מתוק; כל יהודי צריך להיות מעורב עם אחרים; וכל יהודי הוא ערב ליהודי שני ועליו לחוש גם את אחריות הכלל.

למה אהבה? נכה!

מה עושים כשאי-אפשר לאהוב? ■
הלקח שאפשר ללמוד מהחמות הכפרית ■
כשממקדים את הזרקור על הנשמה
נעלמות המחיצות. ■ **לאהוב בלי סיבה**

משמחת: היא מצאה את בחיר ליבה והחתונה צפויה להיערך בקרוב. החמות לעתיד מעולם לא פגשה את החתן המיועד, אך היא כבר בטוחה שהיא אוהבת אותו.

הבנה זו של האהבה, בלי סיבה ספציפית, מסייעת גם להבין את דרישת הפסוק לאהוב כל יהודי באשר הוא. הדרישה הזאת כוללת גם את היהודים שמעולם לא פגשו אותם, ואפילו איננו יודעים על קיומם. במבט שטחי אהבה כזאת נראית בלתי-אפשרית. כעת התשובה מובנת: איך אפשר לאהוב אדם לא מוכר? - כאשר אנו מודעים לחיבור שלנו איתו בזכות הנשמה, אהבה כלפיו היא בעצם אהבה לעצמנו.

מובן שחיים ברמת מודעות כזאת, שמתייחסת לנשמה כעיקר - דורשים עבודה רוחנית מתמדת. אך עצם הידיעה שזו האמת, אף שאיננו מצליחים תמיד לחיות על-פיה, תסייע לנו לפחות להשתדל לשפוט את הזולת באמות המידה שבהן היינו מקלים עם עצמנו.

במילים אחרות, לא הרוע של הרשע הוא המפריע לנו. הוא איננו נרתעים מהרוע עצמו, אובייקטיבית. אם הרוע הזה היה מצוי בנו, היינו מצליחים לאהוב את עצמנו על אף הכול.

המסקנה היא שלא צריך למצוא סיבות לאהוב את הרשע אלא רק להרגיש קשר אליו.

כדי למצוא את החיבור בינינו ובין הרשע עלינו להעמיק אל מהותו האמיתית של האדם, להעפיל אל משמעות היצור המורכב ביותר בבריאה.

בכל יהודי שוכנת נשמה. זה 'החלקיק הא-לוהי' שנמצא בפנימיות ליבו. על הנשמות נאמר "שכולן מתאימות ואב אחד לכולנה". ברובד הזה, הפנימי, כולנו אחים.

סיפור עממי ממחיש את האהבה לאדם רק כי "הוא משלנו": אב ואם כפריים שלחו את בתם ללימודים גבוהים בעיר הגדולה. כעבור כמה שנים שיגרה הבת מברק ובו בשורה

בואו נשים את זה על השולחן: יש אנשים לא טובים בעולם. כאשר מדברים על "אהבת ישראל" צריך לזכור שהכוונה אינה לאנשים טובים ונחמדים בלבד. הפסוק "ואהבת לרעך כמוך" מתייחס לכל אדם בעם ישראל. אבל איך אפשר לאהוב אדם רע?

הדרך היחידה לאהוב את הרשע היא להבין כיצד אנחנו אוהבים את עצמנו, ולאהוב אותו בדיוק באותה צורה.

רגע של כנות: לכל אחד מאיתנו יש רגעים שבהם הוא, איך נאמר, לא האדם המושלם ביותר בעולם. אלה הפגמים הקטנים באישיות שהופכים אותנו לאנושיים. חולשות, זו לא בוש. האם המגרעות האלה גרמו למישהו לאהוב את עצמו פחות? - ברור שלא. האהבה העצמית שלנו אינה מותנית, והיא מנפיקה שורה של תירוצים מקוריים לכל שבב שלילי שרק יצוץ. וכפי שאמר החכם מכל אדם: "על כל פשעים תכסה אהבה".

הדמות שאי-אפשר לאהוב **רע**

הבן הרשע מייצג את הרוע. רע הוא רע הוא רע, וכשמדברים על אהבה, זה נראה בלתי אפשרי. מי מסוגל לאהוב את הרשע?

האם כל אדם יכול להוות מושא לאהבה בשל תכונותיו ומעשיו? ■ תגובתו של רבי לוי יצחק מברדיצ'וב לסיטואציה צורמת ■ התמימות כמשל ודוגמה לשני צדדי המטבע ■ תמיד יש סיבה לאהבה

אהבה מתבט שני

מה שטוב ונכון. אם ננסה להבין מה עומד מאחורי אהבת הילדים הזאת שמובנית בנו, ניאלץ להודות שמדובר בתמימות הטהורה שהם מייצגים. התמימות, שנראית לנו לפעמים מעטה לחוסר הבנה, היא למעשה זיקוק של הטוב הבסיסי שקיים בנו, בלי המעטה הדוקרני והמחוספס שנוסף לנו במהלך שנות חיינו.

ה'ריבוע' הלא גמיש של התמימות, בקפדנות על כל פרט בהוראה לא חשובה, נובע מרצינות, מישרות ומדייקנות, שיכולות לעורר הערצה - אם רק מסתכלים עליהן מהזווית הנכונה. לא לשווא משמשת המילה 'תמימות' גם במשמעות של שלמות.

הריחוק המדומה של התמימות מהתחכום הוא הקרבה שלה לרוחניות. בימות המשיח, כך נאמר, "תתגלה מעלת הפשיטות והתמימות שיש בעבודתם של אנשים פשוטים שמתפללים ואומרים תהילים בתמימות".

אבל רבי לוי-יצחק ראה זאת אחרת. לנגד עיניו לא עמד האדם שמחבר את הרצועות השחורות הקדושות עם חציר הסוסים ושמן יצולי העגלה. הוא קרא: "איזה יהודי מיוחד, לא מסוגל להיפרד מהתפילין אפילו לרגע - גם בשעה שהוא משמן את הגלגלים".

המשקפיים הווירטואליים של רבי לוי-יצחק, היכולת לראות טוב בכל דבר, פנויות להשאלה לכל מי שרק ירצה בכך. הגישה החיובית, שמתעקשת למצוא את הטוב בכל אדם, דורשת שינוי תודעתו, אך היא אפשרית.

נחזור לרגע אל התם. אל התמימות שהוא מציג מול עינינו. בעולם הציני והאכזר שבו אנחנו חיים, התמימות היא מושא ללעג וקלס, אך במאמץ לא גדול נוכל לציין שורה של מעלות שהתמימות הזו כוללת.

כולנו אוהבים ילדים. הם חמודים, מתוקים, ומייצגים את כל

ה אפשר לאהוב באדם שאין מה לאהוב בו? השאלה נהפכת מרכזית כאשר מדברים על אהבת ישראל, מפני שהמצווה הזאת מחייבת לאהוב כל יהודי, אהבה המבוססת לא רק על עצם היותו בעל נשמה (כאמור בפרק על הבן הרשע) אלא גם בגלל תכונותיו ומעשיו הטובים (כאמור בפרק על הבן החכם).

התם, התמים, יכול לייצג נאמנה את עדת האנשים שאישיותם אינה גורמת להערכה. הוא נעדר את מידת התחכום הבסיסית ביותר, מאמין גם לדברים המופרכים ביותר רק כי "כך אמרו". לא ממש קל להתחבר לדמות שכזאת.

רבי לוי-יצחק מברדיצ'וב, מאבות החסידות, התפרסם ביכולתו לגלות את הטוב הטמון בכל אדם ובכל מצב. פעם אחת נתקל במחזה צורם: עגלון עסק בשימון גלגלי העגלה שלו, כשהוא עטוף בטלית ועטור בתפילין וממלמל את מילות התפילה.

הדמות שאין
סיבה לאהוב

תם

תמימותו של הבן התם מייצגת שורה של תכונות שאין שום סיבה לאהוב. התמימות כמשל.

אהבה מוחשית

איך מבטאים אהבה? ■ האב ש"אהב" את בנו אך מעולם לא נתן לו את מבוקשו ■ מהי המטרה לשמה נשלחת נשמתו של אדם לחיים של שבעים-שמונים שנה? ■ המעשה הוא העיקר

נותן למשלו לזולת, הוא מזכך ומעדן את נפשו, והיא מסוגלת להכיל את אהבת הזולת.

חשוב להדגיש שהנתינה אינה מוגבלת לכסף או לרכוש בהגדרת ה'צדקה' הרגילה. לעיתים, הדבר שהחבר זקוק לו יותר מכול הוא מילה טובה או אפילו רק אוזן קשבת.

נתינה נוספת, חשובה לא פחות, היא הסיוע הרוחני לאדם שזקוק לקידום בתחום זה דווקא, ואין להפלות בין צורכי הגוף ובין צורכי הנפש.

מה נפלאים דבריו של הבעל-שם-טוב: "נשמה יורדת לעולם הזה וחיה שבעים-שמונים שנה, כדי לעשות טובה ליהודי פעם אחת, בגשמיות ובפרט ברוחניות".

שלנו, עזרה שמבטאת את האהבה ובלעדיה אי-אפשר להיות בטוחים בקיומה.

למעשה, חשיבותה של הנתינה גבוהה עד שגם אם חסרה בה ההרגשה האמיתית של האהבה עדיין יש לה ערך. יותר מזה, אפילו אם הנתינה נעשתה בחוסר מודעות היא נחשבת למעשה טוב.

ההלכה קובעת: "נפל סלע (מטבע) מידו ומצאה עני ונתפרנס בה - הרי הוא מתברך עליה". כלומר, בסופו של דבר העיקר הוא שהנזקק יקבל את הדרוש לו.

אפשר ללכת צעד נוסף קדימה: הנתינה, גם בלי חשק ובלי 'אהבת ישראל', היא סוג של מטה קסם שיכול לגרום לאהבה להופיע. עם האוכל בא התיאבון, ואחר המעשים נמשכים הלבבות. הפירוד וחוסר האחדות נובעים מכך שנפשו של האדם מחוספסת וקשה. כאשר הוא

האגדה מספרת על אדם שנכנס לביתו בעיירה וסיפר לאשתו שהשכן שונא אותו. "הוא רוצה להרביץ לי", נופף בידיו בהתרגשות של בהלה. האישה ניסתה לברר כיצד בעלה יודע שהשכן אכן רוצה להכותו, והלה הסביר: "הוא פשוט עשה את זה, הוא הרביץ לי"...

נתאר לעצמנו אב שמזכיר לבנו כל הזמן עד כמה הוא אוהב אותו. "אוהב אותך" בבוקר לפני צאתו ללימודים, ושוב בצהריים כשהוא חוזר. "אוהב", "אוהב", "אוהב". אבל כל בקשה של הבן מאביו נענית בשלילה. האם נוכל לבוא בטענות לבן החש כי אהבתו של אביו היא מן השפה ולחוץ בלבד?

מי שבאמת רוצה, עושה. מי שבאמת אוהב - נותן!

הבן "שאינו יודע לשאול" מייצג את הזולת שצריך את הסיוע הממשי

שאינו יודע לשאול

הדמויות של הנזקק האולטימטיבי

"שאינו יודע לשאול" מייצג את אלו שזקוקים לעזרה; את הסיוע שלנו שדרוש לזולת. הענקה לאחר ועשייה למענו היא ביטוייה האמיתי של האהבה.

"זוהי מעלה נפלאה כשהקדוש-ברוך-הוא מזכה ומתברכים בחוש וטעם מיוחדים בעשיית טובה ליהודי עד-כדי-כך שהזולת יקר בעיניו יותר מכפי שהוא יקר בעיני עצמו"

כשסופרים יהלומים

הרבי מליובאוויטש נהג מדי יום ראשון לקיים מעמד בו חילק שטרות של דולר לאנשים כדי לעורר לנתינת צדקה. באחת ההזדמנויות שאלה אישה מבוגרת את הרבי מניין הוא שואב כוחות, בגילו המופלג, לעמוד זמן רב כל-כך ולהמשיך בחלוקה.

הרבי השיב:
"כשסופרים יהלומים - לא מתעייפים!"

יוצא לאור ע"י
צעירי אגודת חב"ד - המרכז
פעילי חב"ד
ת"ד 14 כפר חב"ד 6084000
טלפון: 0722-770-155

כתיבה ועריכה: לוי מנדלזון, מנחם דיסקין
עורך אחראי: מנחם ברוד
עימוד ועיצוב: *y.u. designgraphic*
מקורות: ספר התניא פרק לב, כתבי הרבי מליובאוויטש
נא לשמור על קדושת החוברת